

Elcsépelet közhely, de igaz: a kéziratoknak is megvan a maguk külön élete egészen addig, amíg nyomdába nem kerülnek. A szerző ambivalens módon viszonyul ehhez a végső pillanathoz; egyrészt – narciszoid hajlamainak megfelelően – alig várja, hogy nyomtatásban lássa magát, másrészt elodázná, mert hátha valami még „közbejön”.

Csak a szerző tudhatja igazán megítélni, jót tett-e írásának a kényeszerű vagy az önként vállalt „érlelődés”. Úgy vélem, ennek, amit most végre kezében tarthat az olvasó, mindenképpen előnyére vált. Időközben ugyanis megjelent néhány olyan mű, amelynek tanulságait, tapasztalatait be tudtam építeni a kéziratba, ugyanakkor bizonyos szerkezeti változásokat is eszközöltem. Eredetileg ugyanis a bevezetésben a vajdasági (magyar) helytörténetírásnak is meglehetősen tág teret szenteltem, időközben azonban lehetőséget kaptam, hogy ezt a kérdést másutt, odavalóbb helyen „kiírjam” magamból, ezért ezt az áttekintést kihagytam a végleges változathoz. Lehet ugyan érdekes egy ilyen kötetben olvasni a vajdasági helytörténetírásról mint jelenségről, de nem biztos, hogy indokolt, annál is inkább, mert könyvemet nemcsak vajdasági helytörténetészeknek szántam, hanem merem remélni, hogy a határo(ko)n túl is érdeklődéssel és haszonnal forgatják majd. Hiszen nagyon kellett már egy ilyen kiadvány; hasonló jellegű húsz-harminc éve jelent meg utoljára, korlátozott példányszámban, s még Magyarországon sem könnyen hozzáférhető, hát még nálunk!

Jómagam is régóta vártam egy ilyen útmutatóra, mindhiába. Tulajdonképpen ez adta a végső lökést ahhoz, hogy magam vállaljam fel ezt az óriási és elég hálátlan munkát, hiszen ilyen jellegű kiadványokat általában módszertani központok szoktak megjelentetni. Korábbi munkám során viszont elég sok tapasztalatra tettem szert: szerkesztettem történelmi olvasókönyvet, forráskiadványt, utcanévlexikont, hírlap-bibliográfiát; írtam városmonográfiát, mikroközösség-monográfiát (a zentai zsidóság történetét), családtörténetet... Több műfajba is belekóstoltam tehát, s bár nem mindegyik munkám színvonalával vagyok egyformán elégedett, jó iskolának tartom ezeket, éppen egy módszertani központ híján, amely a mindenkori helytörténetészek szakmai fejlődését segítené.

Bár a központ is körvonalazódni látszik; amióta ugyanis elkészült ennek a kéziratnak az elsődleges változata, a zentai székhelyű Vajdasági Magyar Művelődési Intézet és a zentai Városi Múzeum közös szervezésében megtartottuk a *Vajdasági Magyar Helytörténetészek I. és II. Szemináriumát*, s mire a kézirat nyomdába kerül, nyakunkon lesz a harmadik is. Ugyanakkor útjára indult a szintén zentai székhelyű Dudás Gyula Múzeum- és Levéltárbarátok Körének évkönyve, amellyel az volt

a célunk, hogy valódi szellemi műhelyt teremtsünk, s ne csupán egy újabb periodikát a *Bácsország* honismereti folyóirat mellé (amely pedig örvendetes folyamatossággal jelenik meg továbbra is).

Kákán csomót keresők, szörszálakat hasogatók, örökké okoskodók bizonyára ízekre szedik majd ezt a könyvet (is), én pedig csak azt mondom: biztos vagyok benne, hogy több hasznot hoz majd, mint kárt; több örömet, mint bosszankodást, s inkább épülést, mint leépülést.

Elsődleges célom volt, hogy megosszam másokkal a tudást és mindazokat a tapasztalatokat, amelyekre helytörténeti kutatásaim során szert tettem; hogy egy elfogadható szinten oktassak és ne kioktassak, mindenekelőtt pedig, hogy a tudományosság védelmére keljek, hiszen ha már valamit csinálunk, azt lehetőleg úgy tegyük, ahogyan kell. Nem kellene csak a dialektika törvényére hagyatkozni (ti. hogy majd a mennyiség meghozza a minőségi változásokat is), hanem tennünk is kell ezért. Nem hiszem ugyanis, hogy újat mondok azzal a megállapítással, hogy a helytörténetírás nálunk is egyfajta konjunktúrát él meg, amiről nem tudni, meddig tart; talán múló divat, talán – remélhetőleg – egy újrafelfedezett, és ezentúl kellően megbecsült műfaj, különösen ha a kutató-szerzők hozzáállása is „megkomolyodik”. Mert ez bizony rajtunk, helytörténet-kutatókon áll vagy bukik elsősorban.

Kihívás volt számomra ez a könyv: ti. nagy volt a csábítás, hogy egyfajta életművet alkotva, a „nagy teljességre” törekedjek. Bevallom, voltak gyenge pillanataim is, amikor a másik véglet felé hajlottam, mármint hogy „tűzoltásként, hiánypótlóként” ajánljam, ami rendkívül kényelmes, ugyanakkor tisztességtelen. Végül a középutat választottam, s kárpótlásul azok számára, akik szeretnének elmélyültebben foglalkozni mind a történelemmel, mind pedig módszertani problémákkal, az irodalomjegyzékben soroltam fel azokat a munkákat, amelyek ezt az egészséges „éhséget” kielégíthetik.